Розгляд теоретичних засад запровадження програмно-цільового методу при формуванні та виконанні місцевих бюджетів в Україні

Законодавчі підстави застосування програмно-цільового методу бюджетування

- **Бюджетний кодекс України:**

- У бюджетному процесі програмно-цільовий метод застосовується на рівні державного бюджету та на рівні місцевих бюджетів (за рішенням Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради)

ч. 1 статті 20

- Установити, що програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів, які мають взаємовідносини з державним бюджетом, застосовується, починаючи із складання проектів місцевих бюджетів на 2017 рік

пункт 18 Прикінцевих та перехідних положень

Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі

Це метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу

Ст.2 Бюджетного Кодексу України

Основа програмно-цільового методу

Модель традиційного бюджетного процесу

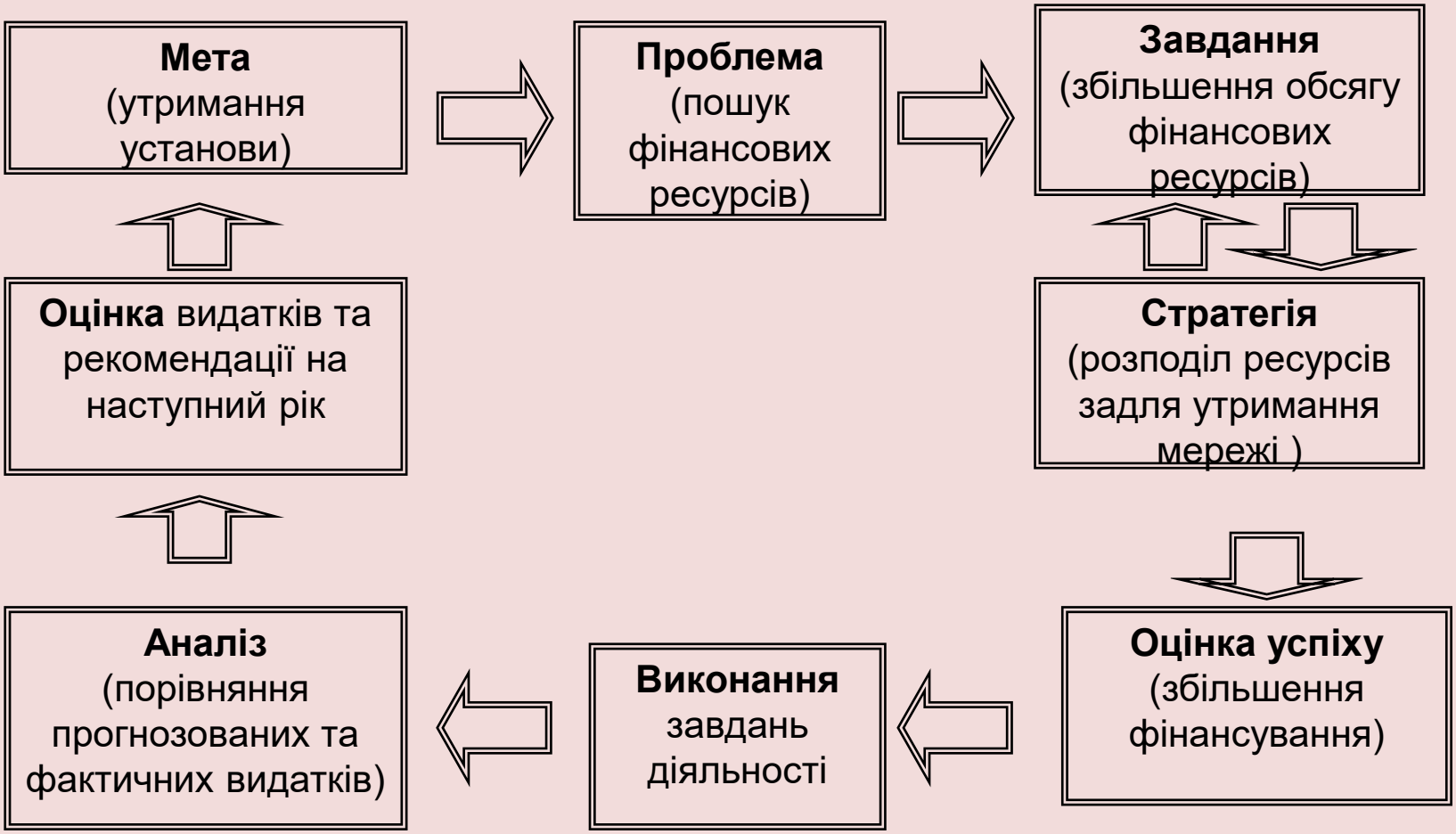

Модель бюджетного процесу за програмно-цільовим методом

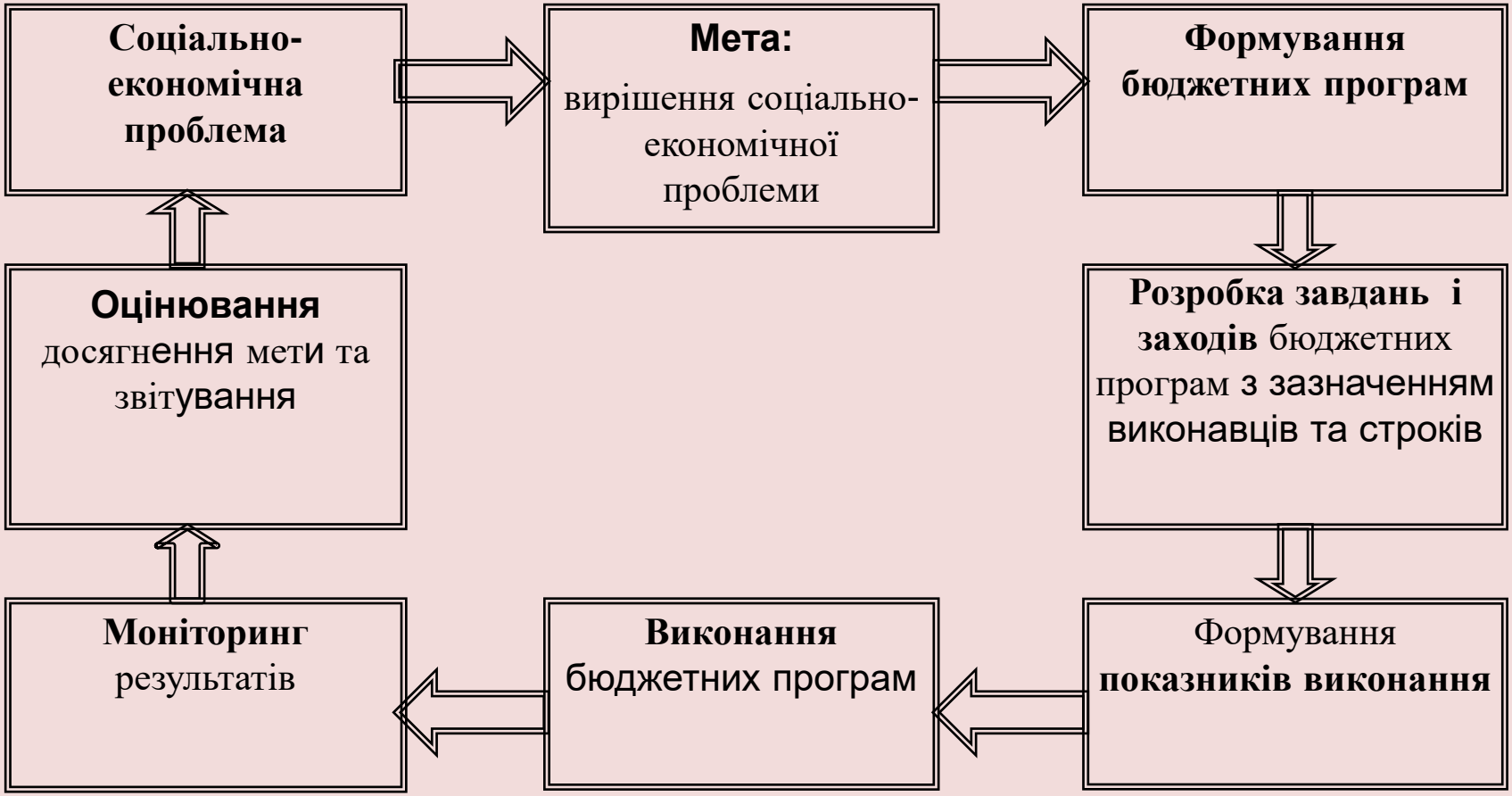

Особливості програмно-цільового та постатейного (традиційного) методів формування бюджету

Постатейний (традиційний) метод	Програмно-цільовий метод
Планування бюджету здійснюється на короткострокову перспективу – 1 рік	Планування бюджету здійснюється на середньострокову перспективу – 3-5 років
Обґрунтування видатків здійснюється на основі «історичних» даних, без доцільності видатків та якості бюджетних послуг	Обґрунтування видатків «від майбутнього» на основі визначених цілей здійснення видатків і показників соціально-економічної ефективності й результативності
Бюджет складається у розрізі бюджетних функцій та КЕКВ	Бюджет складається у розрізі бюджетних програм та КЕКВ
Бюджет спрямований на утримання бюджетних установ, їх мережі	Бюджет спрямований на отримання найбільш ефективних результатів від здійснення бюджетних видатків
Номінальна відповідальність за результати діяльності бюджетних установ та якість послуг, що надаються	Відповідальність керівників установ та організація за досягнення результатів бюджетних програм

Ключові умови запровадження ПЦМ:

- Стратегічне планування
- Середньострокове планування бюджету

Діючий порядок

ПЦМ бюджет

Визначення сум и витрат здійснюється на наступний фінансовий рік

- **Перехід до середньострокового планування**
- **Послідовне корегування майбутніх періодів**

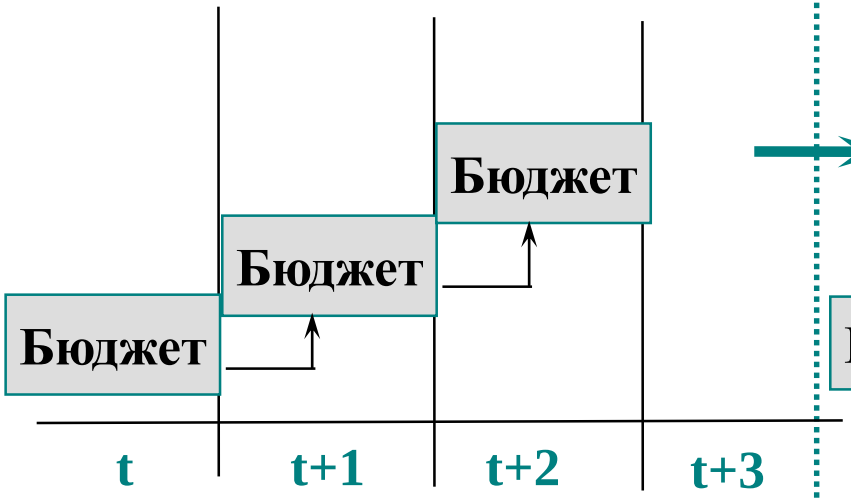

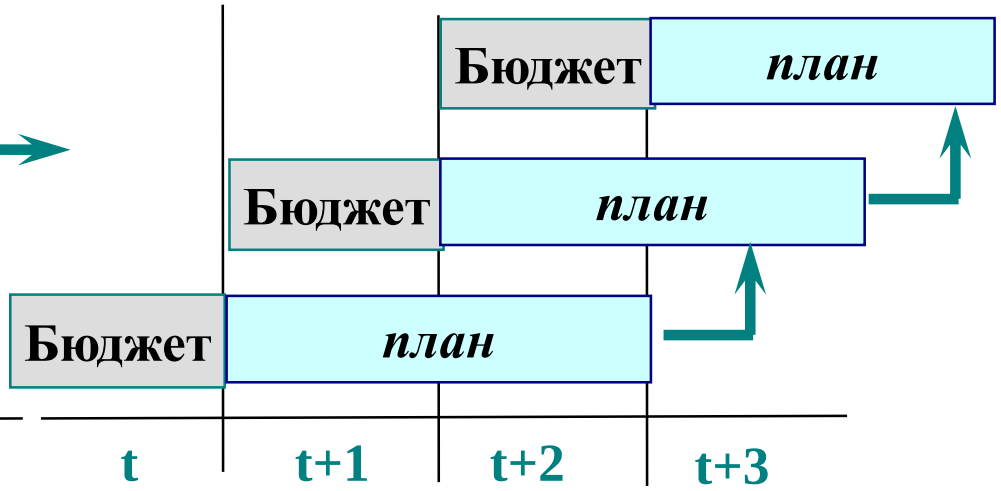

Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі передбачає складання прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди відповідно до статті 21 Бюджетного кодексу України.

Функції учасників бюджетного процесу

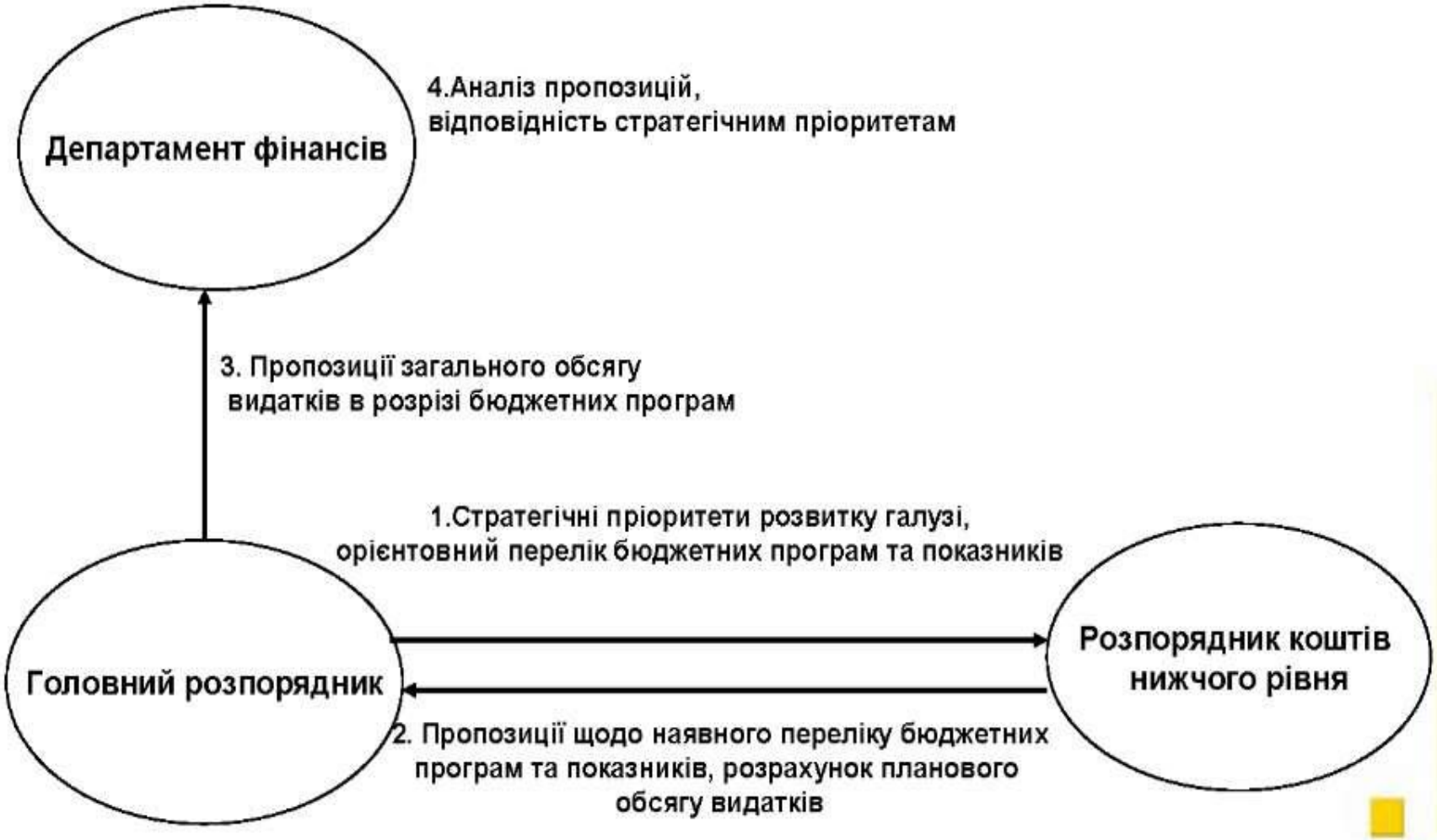

Бюджетна програма:

визначення

Бюджетна програма –

сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій;

Бюджетний кодекс України. Ст. 2, п.4

Схема формування бюджетних програм

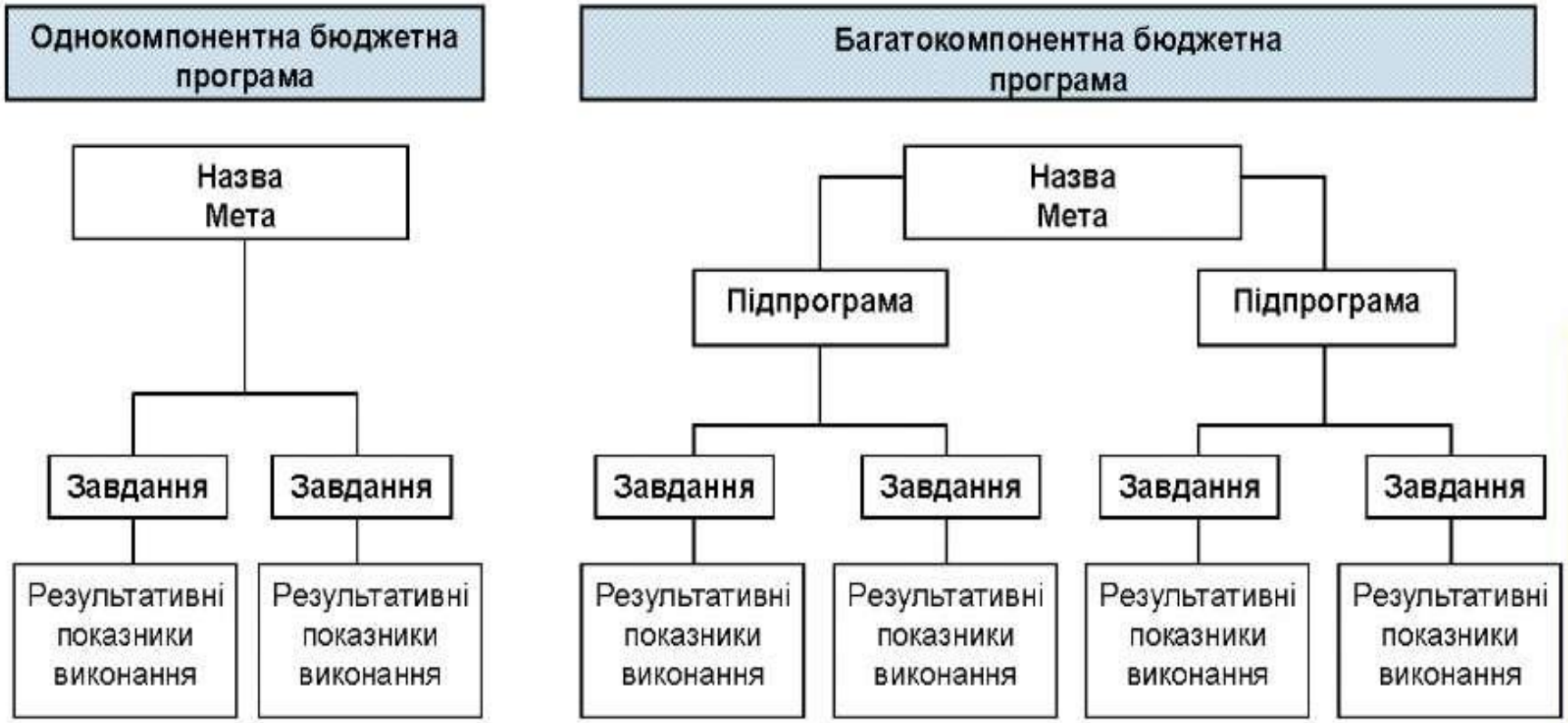

ПОКАЗНИКИ ВИКОНАННЯ

затрат (вхідних ресурсів)	**обсяг та структура ресурсів, що забезпечують виконання бюджетної програми та характеризують структуру витрат бюджетної програми.**
продукту	**обсяг виробленої продукції чи наданих послуг у ході виконання бюджетної програми, а також кількість користувачів товарами (роботами, послугами).**
продуктивності (ефективності)	**витрати ресурсів на одиницю продукту; відношення кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до визначеного обсягу фінансових ресурсів (продуктивність); досягнення визначеного результату (результативність).**
якості	**показник, який характеризує досягнуті результати якості продукту, що задовольняють споживача відповідно до їх призначення та відображають послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у наданні послуг (товарів, робіт) споживачам за рахунок коштів бюджетної програми**

Інформаційні джерела отримання даних по показниках виконання програм

- Фінансова та бюджетна звітність
- Статистична звітність
- Дані управлінського обліку
- Дані з первинної облікової інформації

Приклад формування бюджетної програми:

Назва програми: Заклади і заходи з питань дітей та їх соціального захисту
Мета: Забезпечення надання соціальних послуг дітям, які опинились у складних життєвих обставинах, та забезпечення соціально-правового захисту дітей
Підпрограма: Утримання закладів, що надають соціальні послуги дітям, які опинились у складних життєвих обставинах
Завдання: Надання дітям віком від 3 до 18 років, які опинились у складних життєвих обставинах, комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги центрами соціально-психологічної реабілітації дітей

Результативні показники:

Показники затрат:

- кількість штатних працівників у центрах соціально-психологічної реабілітації для дітей, осіб
- кількість місць у центрах соціально-психологічної реабілітації для дітей, од.

Показники продукту:

- кількість осіб, які перебували протягом року у центрах соціально-психологічної реабілітації для дітей при тривалому (стаціонарному) перебуванні, осіб;
- кількість соціальних послуг, наданих центром при тривалому (стаціонарному) перебуванні, од.

Показники ефективності:

- середньорічні витрати на одне місце в центрах соціально-психологічної реабілітації для дітей, грн
- середні витрати на надання однієї соціальної послуги, грн.

Показники якості:

- динаміка кількості дітей, які перебували в центрах соціально-психологічної реабілітації в регіоні за рік при тривалому (стаціонарному) перебуванні, порівняно з попереднім роком, %
- кількість дітей, позбавлених батьківського піклування, повернутих в сім'ї протягом року, осіб;

ПРИКЛАД ФОРМУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНИХ ПОКАХНИКІВ

Департамент з охорони довкілля штату Масачусетс звернувся до законодавців штату з проханням про виділення коштів для бетонування полігонів побутових відходів.

Як обґрунтування вказувався продукт – кількість акрів забетонованих земель. Це не переконало законодавців, і **прохання було відхилене.**

Коли ж департамент привів ***як обґрунтування результат – скорочення кількості забруднюючих речовин, які можуть просочитися в підземні води і потрапити в джерела питної води***, – **фінансування було отримане.**

Джерело: Harry P.Hatry. Performance Measurement. Getting Results.1999. The Urban Institute Press.

ПЦМ у бюджетному процесі

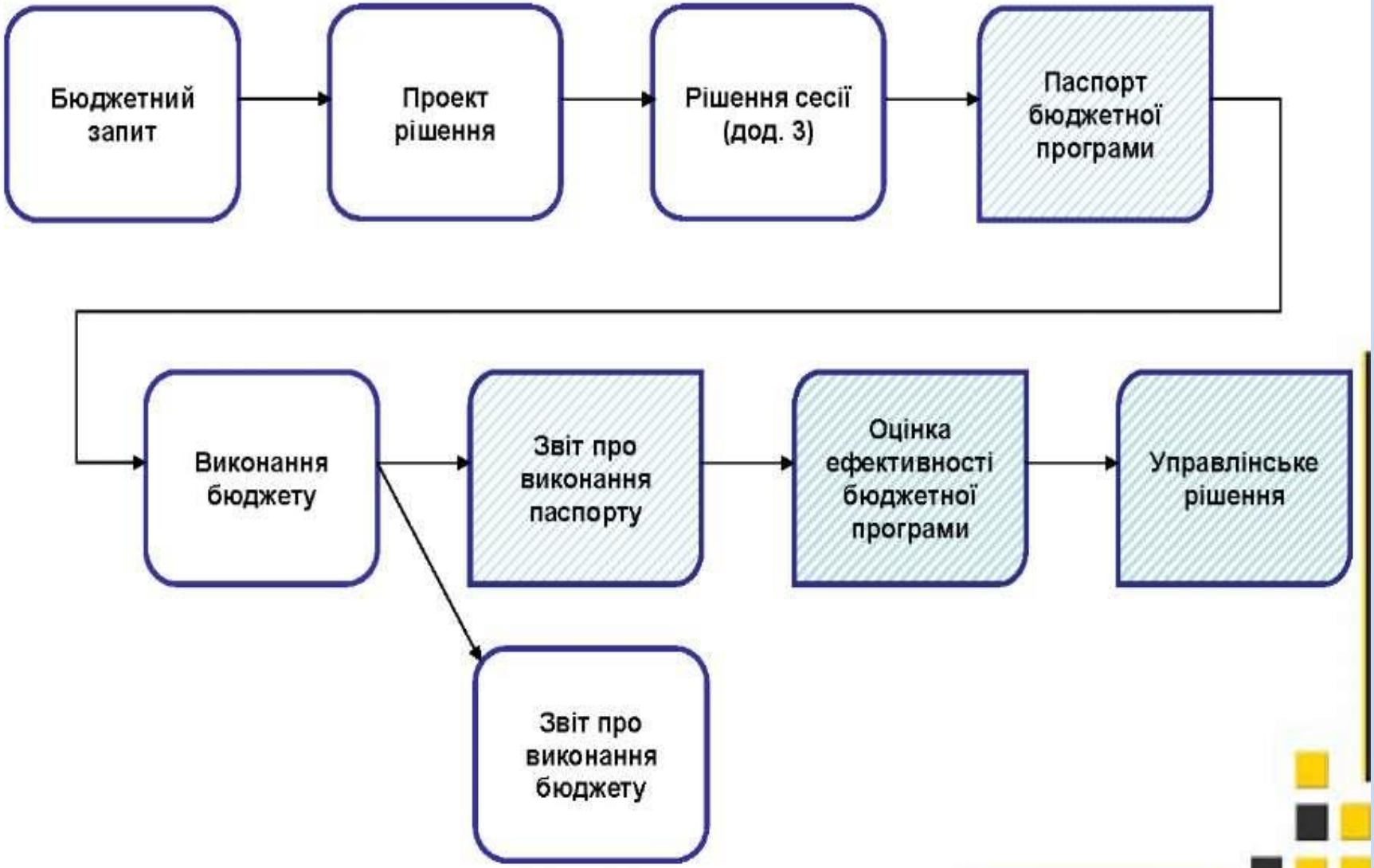

Показники виконання використовують для:

- Прийняття виважених управлінських рішень
- Встановлення пріоритетів
- Розміщення ресурсів
- Оцінки виконання програм та досягнення цілей
- Підвищення економічної відповідальності
- Прозорості використання коштів територіальної громади
- Вдосконалення діалогу з громадськістю

Бюджетний Кодекс України
Стаття 116. Порушення бюджетного законодавства

1. Порушенням бюджетного законодавства визнається порушення учасником бюджетного процесу встановлених цим Кодексом чи іншим бюджетним законодавством норм щодо складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звітування про його виконання, а саме:

1) включення недостовірних даних до бюджетних запитів;

2) порушення встановлених термінів подання бюджетних запитів або їх неподання;

3) визначення недостовірних обсягів бюджетних коштів при плануванні бюджетних показників;

4) …

Бюджетний кодекс України
Стаття 121 Відповідальність за порушення бюджетного законодавства

1. Посадові особи, з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законом.

2. Порушення бюджетного законодавства, вчинене розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів, може бути підставою для притягнення до відповідальності згідно з законами України його керівника чи інших відповідальних посадових осіб, залежно від характеру вчинених ними діянь.

Нормативні акти, що регламентують застосування ПЦМ в Україні

- Бюджетний кодексу України
- Програма економічних реформ на 2010–2014 роки „Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава“
- Концепція реформування місцевих бюджетів, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 308-р *(зі змінами від 21.07.2010 р. № 1467)*
- Наказ Міністерства фінансів України від 02.08.2010 року № 805 „Про затвердження Основних підходів до впровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів“
- Наказ Міністерства фінансів України від 26.08.2014 року № 836 „Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів“

Нормативні акти, що регламентують застосування ПЦМ в Україні

(продовження)

- Наказ Міністерства фінансів України від 09.07.2010 р. № 679 „Про деякі питання проведення експерименту по запровадженню програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів“
- Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2011 № 96 «Про затвердження Типової відомчої класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів»
- Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2011 № 97 «Про затвердження Структури коду програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів і Кодифікатора нумерації типових переліків бюджетних програм місцевих бюджетів» *(із змінами, внесеними наказом МФУ від 04.10.2011 № 1249)*
- Спільні накази Міністерства фінансів України та профільних Міністерств про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у відповідних галузях

Нормативні акти, що регламентують застосування ПЦМ в Україні

(продовження)

- Наказ Міністерства фінансів України від 27.07.2011 № 945 „Про затвердження Примірного переліку результативних показників бюджетних програм для місцевих бюджетів за видатками, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів“.
- Лист МФУ учасникам експерименту від 27.02.2010 № 31-11030-14-5/4465 щодо Методики оцінки експерименту по запровадженню програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів.
- Лист МФУ учасникам експерименту від 18.10.2011 № 31-05010-14-5/25528 щодо методологічної бази для складання та виконання місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом.

Дякую за увагу!